

Ainevaldkond „Kunstiained“

Üldalused

1. Valdkonnapädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- 1) teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- 2) loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- 3) mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- 4) mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- 5) osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- 6) on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt.

2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mida õpitakse 1.–9. klassini.

Ainekavades kirjeldatud õpitulemuste saavutamiseks on õppeainete arvestuslikud nädalatunnid kooliastmeti järgmised:

	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Kunst	4,5	3	3
Muusika	6	4	3

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud on saavutatavad.

3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;

2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud 2 tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpiloolust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argiloolust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);

3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;

4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust.

Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktidele. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

- 1) teose, autori ja loomingu määratlus;
- 2) esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika;
- 3) ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film);
- 4) nüüdisaegsed mitmemeelelised kunstinähtused (video ja performance, meie aja tsirkus, installatiivne, uusmeedia kunst jms).

Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Kunsti ja muusika õppimine toetab kõigi riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Pädevuste kujunemist soodustab õppeainete sihipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade tähenduslik käsitlemine. See aitab õpilasel rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning mõista ühiskonna toimimist. Oluline on õpetajate järjepidev koostöö kogu õppeperioodi vältel

Keel ja kirjandus

Luuletuste ja kirjandustekstide illustreerimine kunstitundides ning laulude kasutamine eesti keele õppes toetavad sõnavara rikastamist ja suulise ning kirjaliku väljendusoskuse arengut. Õpikutes ja raamatutes olevate illustratsioonide vaatlus ja autoritega tutvumine. Laulud ja visuaalsed loovtööd aitavad kinnistada õigekirja ning keelekasutust.

1. Matemaatika

Kunstiõpetuses käsitletavat kompositsiooni- ja perspektiivireeglid põhinevad matemaatilistel teadmistel. Muusikas on nootide, taktimõõtude ja rütmide mõistmiseks vajalik matemaatiline mõtlemine ja kirjaoskus. Matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmine. Joonlaua kasutamine, täpne mõõtmine.

2. Loodusained

Kunstiõpetuses toetavad loovtegevusi teadmised materjalidest ning värvi, valguse ja teiste loodusteaduslike nähtuste toimimisest. Muusikainstrumentide toimimise ja ansamblimängu paremaks mõistmiseks on kasulikud teadmised heli füüsikalistest omadustest. Säästev ja keskkonda hoidev käitumine.

3. Sotsiaalsained

Muusika ja kunst peegeldavad eri ajastute ühiskondlikke väärtusi, kultuuri ja identiteeti. Muusika- ja kunstiteoste analüüsimine aitab mõista ajaloolisi protsesse ning erinevate ühiskondade maailmapilti. Samuti toetavad muusika- ja kunstitegevused vaimset heaolu, mida saab käsitleda inimeseõpetuse teemade raames.

4. Kehaline kasvatus

Muusika ja liikumise ühendamine tantsudes ning liikumiskavade loomisel arendab rütmitunnetust, koordineerimist ja kehalist väljendusoskust. Muusika kasutamine aitab toetada ja suunata liikumistegevusi.

5. Tehnoloogia

Muusika ja kunsti loomine ning talletamine digitaalsete vahendite abil, näiteks heli- ja videosalvestuste tegemine ning muusikatarkvara kasutamine, eeldab digipädevusi. Teksti, tabelite ja illustratsioonide küljenduse põhimõtted (pealkirja, kuupäeva, autori, pildiallkirja ja teksti paigutamise üldised tavad ja põhimõtted).

6. Võõrkeeled

Muusika- ja kunstivaldkonnas kasutatakse sageli rahvusvahelisi erialatermineid, mida ei tõlgita. Nende kaudu tekib loomulik võimalus tutvuda võõrkeelte sõnavara ja kultuurilise taustaga ning arendada keeleoskust.

4. Üldpädevuste arengu toetamise ning rakendamise viisid:

1. **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – kunsti ja muusika kaudu tutvutakse erinevate kultuuridega, väärtustatakse enda ja teiste loomingut ning arendatakse ilumeelt. Rühmatööd ja esitlused kasvatavad sotsiaalset seotust ja teineteise tunnustamist.
2. **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – kunst ja muusika aitavad mõista iseennast ja teisi, väärtustada ilu ja meisterlikkust. Aitab aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi.
3. **Enesemääratluspädevus** – järjepidev tegelemine kunsti ja muusikaga süvendab õpilase enesetunnetust, toetades seeläbi eneseusu ja eneseväärikuse kujunemist.
4. **Õpipädevus** – kunstiainete õppimine toetab kinesteetilisi ja kognitiivseid oskusi. Oma töö kavandamine arendab planeerimisoskust.
5. **Suhtluspädevus** – oma loomingu esitlemine ja selle kohta tagasiside (sh kriitika) andmine ja saamine arendab oskust väljendada ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt.
6. **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus** – kunstivaldkonnas kasutatakse sümbolit ja rütmi. Arendatakse oskust kasutada eesmärgipäraselt erinevaid materjale ja tehnoloogiaid.
7. **Ettevõtlikkuspädevus** – kunstivaldkond arendab loovat ja kriitilist mõtlemist, otsustusvõimet ja riskijulgust.
8. **Digipädevus** – erinevate infokanalite kasutamine arendab digioskusi ning õpetab kaitsma privaatsust ja järgima eetilisi põhimõtteid igapäevaelus.

5. Läbivate teemade rakendamine

Lüllemäe Põhikoolis järgitakse õpetuses ja kasvatuses põhikooli riiklikus õppekavas kirjeldatud läbivaid teemasid:

- 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine,
- 2) keskkond ja jätkusuutlik areng,
- 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus,
- 4) kultuuriline identiteet,
- 5) teabekeskkond,
- 6) tehnoloogia ja innovatsioon,
- 7) tervis ja ohutus,
- 8) väärtused ja kõlblus.

Kunstiõpetuses, muusikaõpetuses, töö- ja tehnoloogiaõpetuses käsitletakse riiklikus õppekavas sätestatud läbivaid teemasid lõimitult ainealaste teadmiste ja oskuste omandamisega. Õppetegevused toetavad õpilaste loovuse, ettevõtlikkuse, kriitilise mõtlemise, koostööoskuse ning vastutustundliku käitumise kujunemist. Läbivate teemade käsitlemine toimub praktiliste tööde, loovülesannete, projektide, arutelude, õppekäikude ning iseseisvate ja rühmatööde kaudu.

Elukestva õppe ja karjääri kujundamise teema toetab õpilaste teadlikkust oma võimetest, huvidest ja tulevikuvõimalustest. Õpilased tutvuvad kunsti-, muusika- ja tehnoloogiavaldkonna erialade ning ametitega, saavad kogemusi erinevates loomingulistes ja praktilistes tegevustes ning arendavad oskust seada eesmärgid ja oma

tegevust analüüsida.

Keskkonna ja jätkusuutliku arengu teemat käsitletakse loodushoidlike tövõtete, säästliku materjalikasutuse ja taaskasutuse kaudu. Õpilasi suunatakse mõistma inimtegevuse mõju keskkonnale ning tegema teadlikke valikuid nii materjalide kasutamisel kui ka toodete, kunstiteoste ja tehnoloogiliste lahenduste loomisel.

Kodanikualgatuse ja ettevõtlikkuse arendamiseks kaasatakse õpilasi projektidesse, ühisürituste, näituste ja esinemiste ettevalmistamisse ning erinevate praktiliste probleemide lahendamisse. Õpilased õpivad alkatama tegevusi, võtma vastutust, tegema koostööd ja panustama ühiste eesmärkide saavutamisse.

Kultuurilise identiteedi teema on tihedalt seotud nii kunsti- kui ka muusikaõpetusega ning leiab käsitlemist ka tehnoloogiaõpetuses. Õpilased tutvuvad Eesti kultuuripärandi, rahvuslike traditsioonide ning maailma eri rahvaste kunsti-, muusika- ja käsitöökultuuriga. See aitab kujundada austust oma kultuuri vastu ning väärtustada kultuurilist mitmekesisust.

Teabekeskkonna ja meediakasutuse teema toetab oskust leida, hinnata ja kasutada erinevatest allikatest pärinevat teavet. Õpilased analüüsivad visuaalset ja auditivset meediat, kasutavad digitaalseid õpikeskkondi ning õpivad järgima autoriõiguse ja viitamise põhimõtteid.

Tehnoloogia ja innovatsiooni teemat käsitletakse erinevate nüüdisaegsete töv vahendite, digitaalsete keskkondade ja tehnoloogiliste lahenduste kasutamise kaudu. Õpilased rakendavad digivahendeid kunsti loomisel, muusika salvestamisel ja töötlemisel ning tehniliste lahenduste kavandamisel ja valmistamisel. Samuti suunatakse neid märkama innovatsiooni rolli igapäevaelus ja ühiskonnas.

Tervise ja ohutuse teema läbivaks eesmärgiks on kujundada turvalisi töv harjumusi ning vastutustundlikku käitumist. Õpilased õpivad järgima töv ohutusnõudeid, kasutama töv vahendeid ja seadmeid ohutult, hoidma oma tervist ning väärtustama tervislikku eluviisi. Muusikaõpetuses pööratakse tähelepanu hääle- ja kuulumistervise hoidmisele ning tehnoloogiaõpetuses töv ohutusele ja ergonoomikale.

Väärtuste ja kõlbluse teema on seotud lugupidava suhtumise, vastutustunde, aususe ja koostööoskuse kujundamisega. Õpilasi suunatakse väärtustama enda ja teiste loomingut, austama erinevaid seisukohti, järgima kokkuleppeid ning andma ja vastu võtma konstruktiivset tagasisidet.

Läbivate teemade käsitlemine kunstiõpetuses, muusikaõpetuses ja tehnoloogiaõpetuses toetab õpilase terviklikku arengut ning aitab siduda õppetöös omandatud teadmised ja oskused igapäevaelu, kultuuri, tehnoloogia ning ühiskonnas toimuvaga.

Läbivad teemad on aineteülesed neid peetakse koolis silmas igasuguse õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel ning õpikeskkonna kujundamisel.

6. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaiks õppijaiks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid ja vastutada oma õppimise eest.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, kooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest.

Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- 2) võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 4) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid; 5) kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
- 6) kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- 7) rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- 8) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 9) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti- ja multimeediaklass, virtuaalkeskkond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, stuudiotel, muusikakoolides, looduses, raamatukogudes jm;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitlus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

7. Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptsimiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal. Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist. Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest. Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms. Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- 1) loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
 - 2) huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
 - 3) isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- sallivuse areng ja silmaringi avardumine. Kooli õppekavas kehtestatud hindamisjuhiste järgi võib arvestada tunnist osavõtu aktiivsust ja tunnivälist muusikategevust (nt osalemine koolikooris, orkestris, ansamblis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel/võistlustel, sh muusikaolümpiaadil). Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õppest kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal.

8. Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi.

9. Lihtsustatud õppekava rakendamine kunstivaldkonnas

Tehnoloogiavaldkonna õppeainetes - kunstiõpetus ja muusika - tagatakse lihtsustatud riikliku õppekava (LÕK) alusel õppivatele õpilastele jõukohane ja kaasav õpe. LÕK-i õpilased osalevad samades tundides ja samade teemade raames kui eakaaslased; kohandatakse ülesannete keerukust, mitte sisu enda keskkonda.

LÕK-i põhimõtted valdkonna õppes

Kunstivaldkonnas lähtutakse lihtsustatud õppe rakendamisel õppija individuaalsetest eripäradest, võimetest ja arengutasemest. Õppe eesmärk on toetada õppija loovust, eneseväljendust ning kujundada positiivne suhtumine kunsti ja õppimisse üldiselt. Õpet korraldatakse viisil, mis on õppijale jõukohane, arusaadav ja turvaline. Õppetegevused kavandatakse lihtsateks ja selgelt struktureerituteks, jaotades töö etappideks ning toetades arusaamist näidete, visuaalsete vahendite ja juhendamise kaudu. Õppijale antakse piisavalt aega ülesannete täitmiseks ning vajadusel individuaalset abi. Õppeprotsessis lähtutakse põhimõttest, et iga õppija areng on individuaalne ning oluline on tema isiklik edasimineku.

Kunstiõpetuses rõhutatakse praktilist ja kogemuslikku õppimist. Õppimine toimub läbi tegutsemise, katsetamise ja materjalidega töötamise. Oluline on loomeprotsess tervikuna,

mitte üksnes lõpptulemus. Õppijaid julgustatakse väljendama oma mõtteid, tundeid ja kogemusi visuaalsete vahendite kaudu, toetades nende enesekindlust ja loovust.

Õppekeskkond on toetav ja turvaline, kus õppija julgeb katsetada, eksida ja õppida oma kogemustest. Õpetaja roll on suunav ja toetav, pakkudes positiivset tagasisidet ning tunnustades iga õppija pingutust ja saavutusi.

Kunstivaldkonna õpet seostatakse lihtsustatud kujul teiste õppeainete ja igapäevaeluga, et toetada õppija arusaamist ümbritsevast maailmast. Kasutatakse mitmekesiseid, kuid jõukohaseid töövõtteid ja materjale, mis arvestavad õppijate erinevaid võimeid ja huvisid. Samuti pööratakse tähelepanu koostööoskuste arendamisele, rakendades juhendatud ühistegevusi ja rühmatöid. Õppeprotsessis tagatakse järjepidevus ja kordamine, mis aitavad kinnistada õpitud oskusi ja teadmisi.

Selline lähenemine toetab õppija terviklikku arengut, eneseväljendust ning kujundab positiivse õpikogemuse kunstivaldkonnas.

Hindamine LÕK-i alusel

Lihtsustatud õppes lähtutakse hindamisel õppija individuaalsest arengust, võimetest ja eripäradest. Hindamise eesmärk on toetada õppija enesekindlust, õpimotivatsiooni ning arengut, mitte võrrelda teda teiste õppijatega.

Hindamine on eelkõige kujundav ja toetav, keskendudes õppija edusammudele, pingutusele ja osalemisele õppeprotsessis. Oluliseks peetakse iga õppija individuaalset arengut võrreldes tema varasemate tulemustega.

Õpitulemuste hindamisel arvestatakse:

- õppija aktiivsust ja osalemist õppetöös;
- juhiste mõistmist ja järgimist vastavalt võimekusele;
- omandatud oskuste rakendamist;
- tööprotsessi (pingutus, iseseisvus, visadus);
- loovust ja eneseväljendust;
- koostööoskust juhendatud tegevustes.

Hindamist kohandatakse vastavalt õppija arengutasemele. Vajadusel lihtsustatakse nii ülesandeid kui ka hindamiskriteeriume ning võimaldatakse rohkem aega ja täiendavat juhendamist. Õppija sooritust hinnatakse talle jõukohaste ülesannete alusel.

Tagasiside on konkreetne, arusaadav ja julgustav, tuues esile õppija tugevused ja edusammud ning pakkudes suuniseid edasiseks arenguks. Olulisel kohal on suuline tagasiside, visuaalsed või lihtsustatud hinnangud ning vajadusel ka enesehindamise toetamine (nt lihtsate valikute või suulise arutelu kaudu).

Lihtsustatud õppes ei keskenduta üksnes lõpptulemusele, vaid väärtustatakse kogu õppeprotsessi ning õppija isiklikku arengut. Selline lähenemine aitab kujundada positiivset suhtumist õppimisse ning toetab õppija toimetulekut nii õppetöös kui igapäevaelus.

Teavitamine. Hinnatavatest töödest teavitatakse õpilasi teema alguses — õpetaja selgitab enne töö alustamist, mille eest antakse arvestus ja millised on kriteeriumid. Vajadusel selgitatakse kriteeriume ka pildiliselt (näidisese, etalonkaart).

Järelevastamine. Mitteamvestuse (MA) ja negatiivse hinde korral on õpilasel võimalus tööd täiendada, parandada või uuesti sooritada. Tähtaeg ja viis lepitakse õpetajaga individuaalselt kokku — tavaliselt kahe nädala jooksul. Järelevastamine toimub konsultatsioonil või õpetajaga kokkulepitud ajal.

Seotus LÕK ainekavadega

Täpsemad õpitulemused, õppesisu, praktilised tegevused on esitatud eraldi LÕK ainekavades, mis on lisatud käesolevasse dokumenti.

LÕK ainekavad järgivad sama ülesehitust kui tavalised ainekavad: iga klassi juures on märgitud kunstiõpetuse ja muusika teemad koos õpitulemuste ning õppesisuga. Erinevus on õpitulemustes (lihtsustatud ja jõukohastatud) ning õppekorralduse kirjelduses (samm-sammuline juhend, visuaalsed abivahendid vajadusel, paaristöö).

Lüllemäe Põhikooli kunstiainetes ainekavad

Kunst 1.-9. klass

Muusika 1.-9. klass

ÕPPEAINE NIMETUS	KUNST
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igapähele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Õppesisu on jagatud I kooliastmes neljaks erinevaks teemavaldkonnaks: visuaalne kirjaoskus; kunstitehnikad ja loominguline eneseväljendus; disain ja disainiprotsess ning kunsti, kultuur ja ühiskonna seosed. Kunsti osaoskused ja nende maht 1.- 3. klassis: väljaselgitamine, teadmine, mõistmine 15%; plaanimine, ideede arendamine, loomine 70%; refleksioon, analüüs ja kriitika 15%. Õppesisu on jagatud II kooliastmes viieks erinevaks teemavaldkonnaks: visuaalne kirjaoskus; kunstitehnikad ja loominguline eneseväljendus; disain ja disainiprotsess; visuaalkultuur ja kunstnikud; kunst ja kultuur ühiskonnas. Kunsti osaoskused ja nende maht 4.- 6. klassis: väljaselgitamine, teadmine, mõistmine 15%; plaanimine, ideede arendamine 20%; loomine 50%; refleksioon, analüüs ja kriitika 15%. Õppesisu on jagatud III kooliastmes viieks erinevaks teemavaldkonnaks: visuaalne kirjaoskus; kunstitehnikad ja loominguline eneseväljendus; disain ja disainiprotsess; visuaalkultuur ja kunstnikud; kunst ja kultuur ühiskonnas. Kunsti osaoskused ja nende maht 7.-9. klassis: väljaselgitamine, teadmine, mõistmine 15%; plaanimine, ideede arendamine 15%; loomine 40%; refleksioon, analüüs ja kriitika 30%.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

I KOOLIASTE	Õpilane 1) kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires; 2) teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava; kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult; 3) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid; 4) kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust.	
II KOOLIASTE	Õpilane 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires; 2) teab autorsuse üldisi põhimõtteid; kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult; 3) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni; 4) analüüsib oma teost ja tööd; arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.	
III KOOLIASTE	Õpilane 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi kriitiliselt ja iseseisvalt; mõistab autorsuse põhimõtteid; 2) kavandab ning teostab disainilahenduse iseseisvalt loovalt ja kestlikult; 3) loob omanäolisi kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka süsteemselt uurides ja kavandades; 4) analüüsib, hindab ja reflekteerib oma teoseid ning teiste loomingut, seostades seda laiemal kultuurilise ja ühiskondliku kontekstiga.	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
1. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Seostab omavahel raamatuillustratsioone ja teksti sisu. Selgitab endale tuttavas keskkonnas (koolis ja klassis) kasutatavaid märke ja sümboleid ning nende tähendust. Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Nimetab, mida näeb pildil, ruumilises teoses, audiovisuaalses teoses. Nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid.	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Õpetaja toel igapäevaste visuaalsete piltide, jooniste ja sümbolite uurimine ja selgitamine. Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Teoses nähtavate värvide, äratuntavate esemete, olendite, kujundite nimetamine. Tasapinnalise kunstiteose uurimine nt Lüllemäe Põhikooli seintel asetsevad Elmar Kitse ja Artur Loki suuremõõtmelised maalid ja kooli kogus Reet Sepa maalid, mille temaatika on „Lüllemäe kool aastal 1983“.

	Refleksioon ja analüüs. Kirjeldab visuaalteoste vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid - mida nähtu mulle meenutab, mis siin pildil toimuda võiks? Kirjeldab etteantud küsimuste toetudes oma töö valmimise protsessi - mida ja kuidas ma tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Mida töö tegemisel nautisin? Millised raskused ületasin? Kirjeldab etteantud küsimustele toetudes valminud tööd - mida ma oma töös näen? KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Kasutab vahendeid ja materjale säästlikult ja ohutult. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Korrastab enamasti oma töökoha. Autorsus ja autoriõigused Näitab teoselt autori nime. Küsib jäädvustatavalt luba enne filmimist või pildistamist. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid ja osad Teeb enamasti aktiivselt kaasa nii oma initsiatiivil kui etteantud ülesandeid.	Refleksioon ja analüüs Visuaalteoste vaatlemisel tekkinud isiklike seoste kirjeldamine. Töö valmimise protsessi kirjeldus. Valminud töö analüüs. KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine nt värvipaberi säästev kasutamine, kääride ohutu kasutamine jms. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Töövahendite ja töökoha korrastamise õigete töövõtete õppimine. Autorsus ja autoriõigused Teoselt autori nime leidmine (maali autor). Foto tegemiseks luba küsimine. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid ja osad Disainis ja loomes kestlikult kavandamisega tutvumine - disaini baaselemendid ja osad: funktsionaalne värv, vorm; uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine. Nt valikute tegemise harjutamine teose loomisel, selleks õpetaja pakub valikuid kahe võimaluse vahel. Visualiseerimise tehnikad Disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikatega tutvumine. Nt mõttekaardi tegemine enne töö teostamist.
--	--	--

	KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Rakendab teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliiatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms) ja vahendeid. Kunstiteooria Väljendab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöodes. Etikett Kirjutab oma tööle nime.	Tarbeesemed ja levinumad materjalid Tarbeesemete ja levinumate materjalidega (looduslik, tehisk) tutvumine. Esemel, materjali või värvi otstarbe, funktsionaalsusse selgitus õpetaja poolt. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde tegemine spontaanselt või õpetaja suunamisel, kasutades erinevaid tehnika- ja töövõtteid. Nt joonistamine, maalimine kattevärvidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (materjalitrükk, monotüüpia), pisiplastika plastiliinist või voolimismassist, jõukohane voltimine, rebimine, kolmemõõtmelised objektid papist ja taaskasutusmaterjalidest. Kunstiteooria Primaarvärvidega tutvumine. Etikett Näitusetööde nimesiltide uurimine, tööle nimesildi tegemine (nt autori nimi, klass).
2. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Võrdleb märke (liiklusmärgid, logod, embleemid, sümbolid jms) omavahel ja seostab märgi vorme, värve, kujutatut märgi tähendusega. Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Tunneb ära tasapinnalised ja ruumilised teosed. Nimetab õpitud tehnikaid (taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö) ja kunstiliike (joonistus, maal, kollaaž, foto).	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Igapäevaste visuaalsete piltide, jooniste ja sümbolite uurimine ja selgitamine. Õpetaja valikul nt liiklusmärgid, logod, embleemid, sümbolid. Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Visuaalteoste tähtsamate tunnuste nimetamine (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu). Tähtsamate mõistete õppimine ja kasutamine. Baaselemendid: Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind, värv; Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv.

	Leiab teoses soojasid ja külmasid toone ning heledamat ning tumedamat tonaalsust. Teab mis on joon ja pind ning iseloomustab erinevaid jooni vastavalt omandatud sõnavarale. Kirjeldab teoses suurussuhteid ja objektide paiknemist (ees, taga, üleval, all jne) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormi üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne). Nimetab teoses nähtud kujundeid ja objekte, mis meenutavad tuttavaid kujundeid (ring, ruut, riskülik jne). Refleksioon ja analüüs, kriitika Kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat õpitud sõnavara kasutades: mis see on, mida ma näen ja milline see on (kui suur, millise kujuga, mis värvi, milliseid jooni, pindasid, vorme märkab, kuidas need paiknevad?). Kirjeldab küsimustele toetuses enda ja teiste loodud visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid, mõtteid ja tundeid - mida nähtu mulle meenutab? Mis teoses toimuda võiks? Mis mind nii arvama paneb? Millist meeleolu see teos minus tekitab? Kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi: mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin Mida ma protsessi käigus õppisin?	Kompositsiooni-põhimõtted: rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmel. Kompositsiooni kirjeldus: ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldus: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kandiline, ümar, sile, kare, krobeline jne. Geomeetriliste kujundite nimetamine Värvinimetuste tundmine primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid; värvide helestamine ja tumestamine Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: teravus, suurus Kunstiliikide tundmine: joonistus, maal, kollaaž, foto. Kunstižanrite tundmine: portree, maastik, natüürmort. Kunstnikud, teosed Näituse info mõistmine: eri stiilidest kunstiteoste näited (natüürmort, maakunst, ökokunst). Tasapinnaline kunstiteos koolist või lähiümbrusest nt Lüllemäe Põhikooli seintel asetsevad Elmar Kitse ja Artur Loki suuremõõtmelised maalid ja kooli kogus Reet Sepa maalid, mille temaatika on „Lüllemäe kool aastal 1983“. Refleksioon ja analüüs, kriitika Enda ja teiste loodud visuaalteostel nähtava kirjeldamine etteantud küsimuste toel: baaselemendid, kujutamise kompositsiooni-põhimõtted, kompositsiooni, joone, kujundi, vormi, tekstuuri kirjeldamine, värvide nimetamine, kujundite tundmine). Ruumiillusiooni loomise põhimõtted. Liikumise mulje loomine. Kunstiliik, -žanr. Visuaalteoste vaatlemisel tekkinud isiklikud seosed. Töö valmimise protsessi kirjeldus (küsimused ette antud). Valminud töö analüüs (küsimused ette antud).
--	---	--

KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Toob näite tegevusest, kuidas ta asjakohaselt ja säästlikult kunstitarbeid kasutab. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Korrastab enamasti oma töökoha. Autorsus ja autoriõigused Leiab (virtuaal)näitusel muuseumis, galeriis või koolis teose autori, pealkirja ja näituse pealkirja. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Märkab ühel ja samal otstarbel kasutatavaid esemeid, tuvastab nendest oma lemmiku ning põhjendab oma valikut. Eristab lihtsamate näidete põhjal tehisklikke ja looduslikke materjale (näiteks puit ja plastik). Kirjeldab ühel otstarbel kasutatavate esemete peamisi tunnuseid (näiteks vorm, suurus, raskus, värv) ja arwab, mis materjalist ese tehtud on. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (taimetrükk,	KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine. Nt värvipaberi säästev kasutamine, käärde ja naaskli ohutu kasutamine jms. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Töövahendite ja töökoha korrastamise õigete töövõtete õppimine. Autorsus ja autoriõigused Teoselt autori nime, pealkirja leidmine ning näituse pealkirja leidmine (nt kooli seintel olevate maalide uurimine) DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid ja osad Disainis ja loomes kestlikult kavandamine (õpetaja toel) - disaini baaselemendid ja osad: funktsionaalne värv, vorm, materjal, mass. Disainiprotsessi osad: uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine, info kogumine võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine Nt kujutamise elementide (värvid, kujutised, kujundid, tegelased) valik ja võimalusel lihtsam valiku põhjendamine. Visualiseerimise tehnikad Õpetaja toel disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikate kasutamine. Nt mõttekaardi või plakati tegemine enne töö teostamist. Tarbeesemed ja levinumad materjalid Tarbeesemete ja levinumate materjalide (looduslik, tehisklik) eristamine ja kirjeldamine. Eseme, materjali või värvi otstarbe, funktsionaalsusse selgitamine. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid
--	--

	sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö jms), vahendeid enamasti isikupärasel viisil. Kunstiteooria Arutleb ja seostab värve tekkinud muljega (näiteks miks kirjutavad õpetajad tavaliselt punase värviga ja miks on keelumärk punane) ja valib esemele selle otstarbega sobiva värvitooni. Etikett Kirjutab oma näitusetööle nimesildi koos töö pealkirja ja muu õpitud infoga.	Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde tegemine spontaanselt või õpetaja suunamisel, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid. Nt joonistamine (värvipliiatsitehnika, pastell), maalimine kattevärvide ja akvarellidega (katsetused värvide segamisega), kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (materjalitrükk jms), pisiplastika plastiliinist, savist või voolimismassist, jõukohane voltimine, rebimine, erinevate tehnikate ja materjalide ühildamine. Vormide ühendamise külma või kuumaga liimiga. Kunstiteooria Primaar- ja sekundaarvärvide tundmine ja segamine. Värvide heledamaks või tumedamaks segamine. Värvitoonide kasutamine ümbritsevas keskkonnas- vestlus. Etikett Näitusetööde nimesiltide uurimine, tööle nimesildi tegemine (nt autori nimi, klass, teose nimi).
3. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Selgitab popkultuurist tuttavate tegelaste (koomiksist, filmist, animafilmist, arvutimängust, reklaamidest, mänguasjade) visuaalset isikupära ja karakterit. Leiab lihtsamalt joonistelt ja skeemidelt (sh toote etiketid, pakendid, dokumendid, kunstiraamatute reproduktsioonid) olulise ja vajaliku info.	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Multifilmide ja arvutimängude pildiline külge, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad Koomiks ja piltjutustus, koomiksi tegelane ja karakteri disain (olulisemad tunnused, seos tegevuse ja iseloomuga) Teksti, tabelite ja illustratsioonide kujunduse põhimõtted (pealkirja, kuupäeva, autori, pildiallkirja ja teksti paigutamise üldised tavad ja põhimõtted). Nt võru keelse multifilmi -muinasjutt "Vanaesä kinnas" vaatamine ja analüüs.

Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Nimetab õpitud tehnikaid (värvi pritsimine, erinevate materjalide trükk, diatüüpia, paberbatika, kollaaž, foto, ruumikunst, dekoratsioon, segatehnika, PVA-liimiga joonistamine, ruumiline maal, prügikunst) ja kunstiliike (skulptuur, animatsioon, disain, arhitektuur). Nimetab lihtsamaid ruumi ja liikumise mulje loomise viise kahemõõtmelises teoses (nt kattumine, teravus, suurus, liikuvad poosid, liikumise faasid, kiirusjooned). Nimetab põhivärve ja oskab segada teisi värve. Kirjeldab tarbeeseme vormi, faktuuri ja otstarbe seoseid ja kooskõla. Kirjeldab skulptuuri ja/või maakunsti teose suurust, mõõtmeid, värvi, ruumi selle ümber, vaadeldavust erinevatest külgedest, suurussuhteid ja materjali lihtsal viisil omandatud sõnavara piires. Refleksioon ja analüüs, kriitika Kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat - nimetab, kirjeldab ja analüüsib visuaalteoseid (näiteks mis see on, mida ma näen, milline see on, kus see asub, kust seda kõige parem vaadata on, kuidas saad aru, et objekt liigub, kuidas tekitatud ruumi mulje, millisest materjalist, milline faktuur jne). Kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid, mõtteid ja tundeid, meeolelu, toob näiteid ja võrdleb, põhjendab oma arvamusi - mida nähtu mulle meenutab? Mis teosel toimuda võiks? Miks ma nii arvan?	Kujutamise baaselemendid ja kompositsiooni-põhimõtted Baaselemendid: Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum Kompositsiooni-põhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmed Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuursed, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne Geomeetrilised kujundid ja abstraheerimine. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid, helestamine ja tumestamine. Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites. Kunstiliigid: skulptuur, animatsioon, disain, arhitektuur Kunstižanrid: animalistika Kunstiajalugu, kunstnikud, teosed Eri stiilidest kunstiteoste näited kogu kunstiajaloo piires. Modernistlik maalikunst. Refleksioon ja analüüs, kriitika Enda ja teiste loodud visuaalteostel nähtava kirjeldamine: baaselemendid, kujutamise kompositsiooni-põhimõtted, kompositsiooni, joone, kujundi, vormi, tekstuuri kirjeldamine, värvide nimetamine, kujundite tundmine). Ruumiillusiooni loomine põhimõtted. Liikumise mulje loomine. Kunstiliik, -žanr.
--	---

Millist meeleolu see teos minus tekitab? Miks? Kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi - mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid ma kasutasin? Miks tahtsin just neid vahendeid kasutada? Mida protsessi käigus õppisin? KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Mõistab kunstivahendite säästmise ja raiskamise tagajärgi. Järgib õpitud töö- ja ohutusvõtteid. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Töövahendite ja töökoha korrastamise õiged töövõtted. Autorsus ja autoriõigused Ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid ja osad Väljendab mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöös isikupära väärtustades. Arvestab lihtsama tarbeeseme loomisel kindla kasutaja vajadustega. Toob oma kogemuse põhjal näiteid erinevatest igapäeva valikutest, oma eelistustest ja nende erinevatest tagajärgedest. Visualiseerimise tehnikad Esitab visuaalselt (teos, video, infoplakat, animatsioon, koomiks, mõistekaart jms) erinevate igapäeva valikute tagajärgi. Tarbeesemed ja levinumad materjalid Kirjeldab kunstivahendite (näiteks paber, värv, savi) kasutamise erinevaid võimalusi ja viise. Üldistab õpetaja	Visuaalteoste vaatlemisel tekkinud isiklikud seosed. Töö valmimise protsessi kirjeldus. Valminud tööde analüüs sh klassikaaslaste tööde. KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOS Ohutus ja säästlikkus Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine. Ohutus kasutaja tervisele ja keskkonnale. Arutelud kestlikkuse ja säästlikkuse üle. Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane) Korrastab enamasti oma töökoha. Autorsus ja autoriõigused Digitaalsete kujutiste (fotode) tegemise ja jagamise hea tava. Fotode tegemiseks ja jagamiseks loa küsimine. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid ja osad Disainis ja loomes kestlikult kavandamine. Disaini baaselemendid: funktsionaalne värv, vorm, materjal, mass. Disainiprotsessi osad: uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine, info kogumine võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine. Visualiseerimise tehnikad Disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikate kasutamine (nt Moolboard, mõistekaart, plakat). Tarbeesemed ja levinumad materjalid Tarbeesemete ja levinumate materjalide (looduslik, tehisk) eristamine ja kirjeldamine. Õpetaja abiga eseme, materjali või värvi otstarbe, funktsionaalsuse selgitus. Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi. Tehismaterjalid: plastik, kile... Esem, materjali või värvi otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus.
---	---

	abiga lihtsamal moel, millised on tavapäraselt ühe ja sama otstarbega esemed (vorm, materjal). <i>Õpilane oskab anda sellele ka lihtsama selgituse.</i> KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel omandatud kunstitehnikaid (näiteks värvipritsimine, erinevate materjalide trükk, diatüüpia, paberbatika, kollaaž, foto, ruumikunst, dekoratsioon jms), vahendeid isikupärasel viisil ning kombineerib neid omavahel (segatehnika, PVA-liimiga joonistamine, ruumiline maal, prügikunst jms).	KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde tegemine spontaanselt või õpetaja suunamisel, kasutades erinevaid tehnika- ja töövõtteid. Nt joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (nt papitrükk, materjalitrükk, templitrükk), pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist, taaskasutusmaterjalide kasutamine, erinevate materjalide kombineerimine.
4. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Loeb lihtsamaid kaarte ja põhiplaane (maakaarti ja hoone (klassiruumi) plaani, sisekujunduse kavand) seostades kujutatut reaalse ruumiga. Teab kahemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente (punkt, joon, pind, hele-tumedus, värv) ja kompositsiooni põhimõtteid (tasakaal, kattumine, teravus, suurus) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Teab kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurus, mõõtmed, värv ja materjal) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Kirjeldab enda ja teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, meeoleu, sisu elemente) vastavalt ülesandele. Võrdleb kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeoleu ja atmosfääri (ruumilisus, värv, valgus, heli, montaaž).	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Sümbolid, kaardid, infograafika, multifilmid ja arvutimängud, õpikute illustratsioonid, mänguasjad, veebikeskkonnad Põhiplaan, maakaart, sisekujunduse kavand Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted Baaselemendid Kahemõõtmeline: punkt, joon, pind/tekstuur, värv Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmed Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuursed, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne

	KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (nt maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine jms) ja vahendeid isikupärasel viisil ning järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid. Oskab luua vabavaralises programmis lihtsamaid neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) õpetaja etteantud teemal ja juhendamisel. Arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid. Rakendab eelnevalt õpitud kunstitehnikaid ja töövõtteid ning materjale põhjendatult ja õpetaja abiga. DISAIN JA DISAINIPROTSESS Märkab ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeeseme suurust, vormi ja materjali selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist. Tuvastab küsimusi kasutades lihtsamaid probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab). Sõnastab enne tööle hakkamist, mida kavatseb teha, mis vahendeid ja materjale kasutab ja kuidas kujutab. Selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma	Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid. Värviteooria: koloriit. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, tootedisain, trükigraafika. Kunstižanrid: natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjööri vaade Kujutavus: figuraalne KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine Digitaalsed joonistus-, fototehnikad (gif...) Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased. Etikett Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi) DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul), mass Otstarve, kasutusmugavus Disaini liigid Tootedisain Disainiprotsessi osad Tarbija Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine,
--	--	---

	tööprotsessi (Millise teema valisin? Milliste töövahenditega oma tööd tegin? Mis oli kõige keerulisem? Millega olen kõige enam rahul?). Annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis (tunnustusmärgid, suuline või kirjalik lühike tagasiside “Mulle meeldib, kuidas sa...”). VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Viib kokku õpitud kunstniku ja tema teose. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töödes).	info kogumine Lähteülesanne Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine (suuline) Tarbeesemed ja levinumad materjalid Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi... Tehismaterjalid: plastik, kile... Kavandamine ja visualiseerimine Mõistekaart, plakat, Venni diagramm Idee sõnastamine VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Kunstiga seotud elukutsed kunstnik, animaator, illustraator KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Jätkusuutlik mõtteviis Säästlikkus, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine Teabe otsimine ja infokeskkonnad Muuseumide ja galeriide kodulehed Kunstielu Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised Autorsus ja autoriõigused Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine
5. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Teab järgmisi mõisteid: arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, abstraktne kunst. Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Karakter, taust, esiplaan, tagaplaan. Koloriit. Teab kahemõõtmelise kujutamise tähtsamaid baaselemente (tegelased/karakterid, objektid ja taust/keskkond) ja kompositsiooni põhimõtteid (lisaks õpitutele ka dominant,	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, mänguasjad, veebikeskkonnad Keskkond Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted Baaselemendid

koloriit). Teab kolmemõõtmelise kujutamise (skulptuur, installatsioon, <i>ready-made</i>) lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurussuhted, ruum teose ümber, vaadeldavus erinevatest külgedest). Kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sümboleid, meeleolu, sisu elemente) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel kunstitehnikaid (nt makett, segatehnika, kollaaž, kõrgtrükk, joonistus, maal, foto jms) ja vahendeid isikupärasel viisil ning järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid.	Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmed, dominant Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuursed, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine. Värviteooria: koloriit. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan. Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, ready-made, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjööri vaade Kujutavus: figuraalne, abstraktne KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid
---	--

	Loob teose spontaanselt, ilma planeerimata. Loob teose eelnevalt uurides, kavandades ja ideid kombineerides. Kavandab ja loob vabavaralises programmis neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) õpetaja abiga. Valib kahe õpetaja pakutud kunstitehnika, töövõtte või kompositsioonipõhimõtte vahel ja põhjendab oma eelistust. Rakendab õpitud kahemõõtmelisi kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Rakendab õpitud kolmemõõtmelise kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Rakendab loomisel digivahendeid (telefoni kaamera, digijoonistuse rakendused jms). DISAIN JA DISAINIPROTSESS Võrdleb nüüdisaegse ja ajaloolise tarbeeseme (näiteks kohvitermos ja õlletoop) erinevusi ja sarnasusi ning analüüsib kuidas tarbeeseme funktsionaalsus on arenenud. Loob lihtsa visandliku joonise enne kolmemõõtmelise töö loomist. Enne värvide kandmist tööle katsetab neid eraldi paberil. Rakendab abijooni portree loomisel Loob kunstitööd, uurides ja analüüsides teemaga seotud allikaid ning kavandades enda ideed ja kombineerides allikatest leitud ja oma ideid omavahel. Selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööprotsessi, tuues välja töökäigu ning põhjendades oma tehtud valikuid (Mida said teada oma teema kohta teistest allikatest? Milliseid mõtteid kasutasid? Mida muutsid või lisasid juurde?).	maal, joonistus, kollaaž , foto, makett, lavakujundus, kõrgtrükk, akvarell, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligaafia, stenograafia Digitaalsed joonistus-, foto-, videotehnikad (gif...) Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased. Etikett Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, aasta, juhendav õpetaja). DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul), mass Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus Disaini liigid Tootedisain Disainiprotsessi osad Tarbija Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine Lähteülesanne Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine Tarbeesemed ja levinumad materjalid Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi... Tehismaterjalid: plastik, kile... Kavandamine ja visualiseerimine Kavand, visand, skits, krokii, abijooned <i>Moodboard</i>, mõistekaart,
--	--	---

	Annab klassikaaslaste teostele tagasisidet, põhjendab enda arvamust; (Räägi, mis sulle teise töös meeldib? Too esile, mis nõudis kõige rohkem pingutust kaaslaste töös). VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Kasutab olulisemaid kunstimõisteid (nt kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, looming, maalikunst, animatsioon, skulptuur jne) ühe kunstnikuga seoses. Tunneb ära eri kirjasüsteeme ja seostab neid eri kultuuridega (foneetiline kiri, piltkiri, rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud <i>tag</i>'id). KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Mõistab õpitud näite põhjal mõne toote keskkonnamõju.	plakat, Venni diagramm, värvikaart, Idee sõnastamine Visuaalne lihtsustamine VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Kunstiga seotud elukutsed kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator Kunstiajalugu Kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (foneetiline kiri, piltkiri, Rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud <i>tag</i>'id) Keskaja kunst Eestis (kirikud, linnused, Tallinna vanalinn) Mõisaarhitektuur Taluarhitektuur Pärimuskultuur, paikkondlik kultuur ja kohalugu: nt Karula rahvariided (nt võöd, kindamuster https://rahvaroivad.ee/regioonid/louna-eesti/karula) ja legendid (nt legendi kohta pildi joonistamine https://www.youtube.com/watch?v=tvhGYofWHEs). KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Jätkusuutlik mõtteviis Keskkonnamõju, säästlikkus, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine Teabe otsimine ja infokeskkonnad Muuseumide ja galeriide kodulehed Kunstielu Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised
6. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Kirjeldab visuaalkultuuri ilminguid, näiteks reklaami	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur

linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknad, e-poe vaated. Rakendab eakohaselt teabegraafikat. Teab mõisteid: Trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. tekstuur, rütm, tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv, mass, dominant, proportsioonid, kaadriplaanid, tempo, puänt, stiliseerimine. Teab kahemõõtmelise kujutamise (lisaks eelnevalt õpitule digitaalne joonistus või maal), tähtsamaid baaselemente (lisaks varem õpitutele ka tekstuur) ja kompositsiooni põhimõtteid (lisaks õpitutele ka ühtsus ja mitmekesisus, rütm, ruumiillusioon (nt kattumine, tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv, teravus, liikumisillusiooni tekitamine objektide või kehade puhul) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Teab kolmemõõtmelise kujutamise (näit installatsioon, tootedisain, lavakujundus, arhitektuurimakett) põhilisi baaselemente (valgus, mass) ja kompositsiooni põhimõtteid (dominant, proportsioonid) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel. Rakendab kunstitöö loomisel õpetaja abiga ajalise (4D) kujutamise (video, animatsiooni jne) tehnikaid ja põhivõtteid (kaadriplaanid, kestus, tempo, tegevuspaik ja tegelased, sissejuhatus, puänt). Visualiseerib ühte oma tarbimisharjumust (näiteks küsimuse abil “Millele kulub minu taskuraha”). Kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sümboloid, meeoleolu, sisu elemente) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires.	Tabelid ja infograafika, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linna- ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad Karakter, keskkond Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted Baaselemendid Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, ühtsus, mõõtmed, dominant, rõhutus Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuured, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites. Värviteooria: koloriit. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvid piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan. Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sise- ja välisarhitektuur, tootedisain, tarbekunst, <i>ready-made</i>, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia.
---	---

Analüüsib stiliseeritud kujundeid ja sümboliteid kasutavaid visuaalkultuuri teoseid (nt logosid, vappe, digitaalseid ikoone). KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel kunstitehnikaid (nt modelleerimine, voltimine, makett, joonestamine jms), vahendeid isikupärasel viisil ning tunneb eelnevalt õpitud kompositsiooni põhimõtteid (nt ühtsus ja mitmekesisus, tasakaal, rütm, dominant, koloriit, proportsioonid, dominant jms), ning oskab neid teadlikult valida. Pakub ise teemasid ning teostamise võimalusi enda huvide ja loomingu väljendamiseks (spontaanselt). Loob enda teose teadlikult uurides ja analüüsides teemapõhiseid materjale (nt raamatud, õpikud ja muud infoallikad) ning kavandades enda ideed ja kombineerides neid omavahel (nt kavandi detailide, foto ja joonistuse, tasapinnaliste ja ruumiliste objektide kombineerimine). Tunneb neljamõõtmeliste tööde teostamise etappe ja võimalusi ning kavandab ja loob vabavaralises programmis neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) enamasti iseseisvalt. Kombineerib kahe- ja kolmemõõtmelisi elemente digiloomingus. Tunneb vabavaraliste programmide ühiseid tööriistu ja oskab neid uurides enamasti iseseisvalt erinevates olukordades rakendada. Valib oma idee teostamiseks (vajadusel õpetaja abiga) sobiva väljendusvahendi kõigi õpitud väljendusvahendite, sh digivahendite hulgast.	KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid modelleerimine, lavakujundus, kollaaž, kõrgrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad (gif...) Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (puänt) Etikett Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnik, töö mõõdud, aasta, juhendav õpetaja).
---	--

	Loob õpetaja abiga teostest ekspositsiooni (võib ka virtuaalse). DISAIN JA DISAINIPROTSESS Mõtestab lihtsamal tasemel ajaloolise ja kaasaegse ruumikeskkonna (näiteks koolikeskkond filmis “Kevade” ja oma kool või külapood ja supermarket) erinevusi selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist. Märkab ja kirjeldab ruumikeskkonna suurust, vormi ja materjalikasutust selle ruumikeskkonna otstarbe ja kasutatavuse aspektist. Tuvastab disainiprotsessis osapooled keda õpetaja etteantud probleem puudutab selleks, et luua probleemi lahenduspakkumine. Tuvastab erinevaid uurimisviise kasutades probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab) probleemi lahenduspakkumise loomise eesmärgil. Sõnastab probleemi võimalikud põhjused. Seab õpetaja abiga lähteülesande ja tegevusplaani. Selgitab välja osapoolte, keda probleem puudutab, hinnagu lahenduspakkumisele ja arvestab seda lahenduspakkumise arendamisel. Vormistab lahenduspakkumise. Kasutab neljamõõtmelise teose kavandamisel õpetaja abiga storyboardi või fotosid ja lühikest stsenaariumit. Rakendab abijooni figuuri ja tsentraalperspektiivi kujutamisel. Leiab ideid praktilisteks töödeks iseenda elust ja teistest õppeainetest. Teab, mis on kavand ning tunneb kavandamise	DISAIN JA DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus Disaini liigid Digitoote disain, graafiline disain Disainiprotsessi osad Osapooled, tarbija Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine Lähteülesanne Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine Lahenduspakkumine Tarbeesemed ja levinumad materjalid Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi... Tehismaterjalid: plastik, kile... Kavandamine ja visualiseerimine Kavand, visand, skits, krokii, abijooned <i>Moodboard</i>, mõistekaart, plakat, Venni diagramm, värvikaart, Idee sõnastamine <i>Storyboard</i>, stsenaarium Visuaalne lihtsustamine
--	---	--

	põhimõtteid ja eesmärgi ning oskab rakendada teadmisi lihtsama kavandi loomisel. Analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma teost ja tööprotsessi, tuues esile tegevuste omavahelised seosed ja järeldused. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Tunneb ära ja nimetab varaste kõrgkultuuride ajaloolisi kunstiteoseid (nt koopamaal, amulett, püramiid, tempel, skulptuur, amfiteater jms). KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Teadvustab õpetaja abiga oma digitaalset jalajälge. Selgitab oma loodud digitaalkujutiste avalikustamisega seotud tagajärgi ja ohtusid. Käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info. Kavandab ideid, kuidas parandada elukeskkonda. Leiab kunstikultuuri seoseid muude valdkondadega nii ajaloost kui tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, kirjandusele, populaarkultuurile ja isiklike kogemusele.	VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD Kunstiga seotud elukutsed kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator Kunstiajalugu Esiaja kunst (pisiplastika, kaljujoonised, koopamaalid, megaliitiline arhitektuur) Varased tsivilisatsioonid (Mesopotaamia, Egiptus) Antiikaja kunst Kreekas ja Roomas (templihitus, teatrid, skulptuurid, monumendid) KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS Jätkusuutlik mõtteviis Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajalg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine Teabe otsimine ja infokeskkonnad Muuseumide ja galeriide kodulehed Kunstielu Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised Autorsus ja autoriõigused Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine
7. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Selgitab reklaami, meedia ja linnakeskkonna visuaalseid sõnumeid ning hindab nende mõju.	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur

	Analüüsib kunstiteoste ja argielu visuaalsete sõnumite seoseid. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Hindab suurusuhteid mõõtmise ja võrdlemise abil. • Kujutab objekte vaatluse järgi; kujutab inimest erinevas asendis. • Loeb kehaasenditest meeleolu ja tundeid. • Modelleerib esemeid valguse ja varjuga. • Konstrueerib ühe ja kahe koondpunktiga perspektiivseid vaateid. Refleksioon ja analüüs, kriitika • Kirjeldab ja analüüsib kunstiteoseid (sisu, vorm, kontekst, otstarve). • Suhtub loominguliselt karikatuuri, grafiti, tegevuskunsti ja massikunstiga. • Selgitab 'värvi' ja 'värvuse' erinevust; tunneb värvide kontraste ja kooskõlasid. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Maalimine erinevatele materjalidele (puit, klaas, paber). • Erinevad trükitehnikad (kõrg- ja sügavtrükk, monotüüpia). • Skulptuur: papjeemašee, papp, traat. • Installatsioon ja ruumikunst. • Graafika: joonistamine söe, tuši, värviga. • Looduslike materjalide kasutamine. DISAIN JA DISAINIPROTSESS	Reklaam, linnaruum, meedia, ajalehed, veebikeskkonnad kui visuaalse kommunikatsiooni näited. Lüllemäe ümbrus: kirik, arhitektuuri vaatlus. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Ümbruse kujutamine (tänav, taluõu); perspektiiv, peegeldus. • Natüürmort: valgus, vari, läige; natüürmordi koostamine. • Inimese näo detailid, meeleolud; poos ja liikumine. • Geomeetrilised kujundid sümbolitena; abstraherimise alused. • Maastikujoonis . Värviteooria • Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad. • Ruumiillusioon värvi abil; värvi temperatuur. • Mõisted 'värvi' ja 'värvus'. Refleksioon ja analüüs • Kunstiteose analüüs suunavate küsimuste abil (vorm, sisu, meeleolu). KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Joonistamine: söe, tušš, pliiats, viltpliiats. • Maalimine: guašš, tempera, akvarell erinevatele alustele. • Trükitehnikad: lino-, seep- või kartongtrükk. • Skulptuur: papjeemašee, plastid, traatest kujund. • Installatsioon: looduslikest materjalidest (koor, oksad, kivid). • Kollaaž ja segutehnika. • IKT: digitaalne kavand, esitlus (PowerPoint, Canva). DISAIN JA DISAINIPROTSESS • Firmamärgid, logod – analüüs ja oma logo loomine.
--	---	---

	• Nimetab visuaalse reklaami peamised elemendid (visuaal, pealkiri, lõeklause). • Kujundab omaloodud šrifti (kirja). • Geomeetriliste kehade kasutamine disainis; firmamärgid, logod. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Tunneb kunstiajalugu keskaegset kuni barokki (Eestis ja maailmas). • Tutvub rahvakunstiga: tikandid, mustrid, mõisaarhitektuur. • Tunneb mõnda Eesti kunstnikku. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Väärtustab Eesti kultuuripärandit ja kodukoha kunstiajalugu. • Järgib autoriõiguse põhimõtteid; teab originaali ja koopia erinevust. • Kasutab töövahendeid säästlikult ja ohutult.	• Omaloodud kirja (šrifti) kujundamine. • Plakati kompositsioon: tekst + pilt + värvivalik. • Disainiprotsess: idee → visand → kavand → teostus. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Kunst Eestis ja maailmas – keskaeg kuni barokk. • Rahvakunst: tikandid, mustrid, pitsilõiked, ornamentika. • Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, kunstiajaloolane, kuraator. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Autoriõigus: originaal, koopia, reproduktsioon. • Jätkusuutlik mõtteviis: taaskasutus kunstis, looduslikud materjalid. • Kunstiüritustel ja näitustel osalemine (sh oma tööde eksponeerimine).
8. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Analüüsib reklaami, meedia ja linnaruumi visuaalseid mõjusid; selgitab tuntumaid märke ja sümboleid. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Hindab suurussuhteid; kujutab objekte ja inimest vaatluse järgi. • Kasutab perspektiivi lihtsaid võtteid (üks koondpunkt). • Modelleerib esemeid valguse ja varjuga. • Kiirskitseerimine ja krokii: liikumise kujutamine. Värviõpetus • Tunneb värvi mõju inimestele ja meeleolule. • Värvide kontrastid, koloriit, sooja-külma vastandus.	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur • Reklaam ajakirjanduses ja sotsiaalmeedias – analüüs. • Linnakeskkond: tekstid, sümboolid, grafiti. • Kaasaegne kunst ja popkultuur. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Realistlik maastikumaal, veekogu. • Perspektiiv: suuruse vähenemine kauguses – harjutused. • Natüürmort valguse ja varjuga. • Inimese portree – näo proportsioonid, miimika • Kiirskitseerimine, krokii, liikumine. • Arhitektuuri vaatlusjoonis.

• Varjud perspektiivis; valgus-varju modulatsioon. Refleksioon ja analüüs, kriitika • Kirjeldab ja analüüsib kunstiteoseid; määrab žanri. • Võrdleb Eesti ja maailma kunsti eri ajastutest. • Analüüsib disaini funktsionaalsust ja esteetilisust. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Realistlik maalimine: maastik, veekogu, portree. • Skulptuur: plastiliin, savi, lihtne figuur. • Maal: spontaanne ja kavandipõhine. • Graafika: erinevad trükitehnikad. • Arhitektuuri vaatlusjoonis. • IKT: fotograafia, digitaalne kujundus. DISAIN JA DISAINIPROTSESS • Selgitab reklaami eesmärgi ja mõju • Märk ja sümbol: piktogramm, eksliibris – analüüs ja loomine. • Disaini liigid: keskkonna-, toote- ja graafiline disain. • Ergonoomika põhireeglid; linnakeskkond. • Autorikaitse: originaal vs koopia vs reproduktioon. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Eesti kunsti suurkujud (Konrad Mägi, Eduard Wiiralt jt). • Traditsiooniline, moodne ja kaasaegne kunst. • Kunstimälestised; muuseumide ja näituste külastamine. • Eesti rahvakunst: etnograafilised mustrid, rahvarõivad. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Autorikaitse ja intellektuaalne omand. • Jätkusuutlik mõtteviis: taaskasutus, keskkonnateadlik looming.	Refleksioon ja analüüs • Kunstiteose kirjeldamine ja analüüs (suuliselt ja kirjalikult). • Võrdlev analüüs: kahe erineva ajastu teos. KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Joonistamine: söe, tušš, pliiats; portree ja krokii. • Maalimine: akvarell, guašš; spontaanne ja kavandipõhine. • Skulptuur: plastiliin, savi • Graafika: kõrg- ja sügavtrükk (lino, kartong). • IKT: fotograafia analüüs ja looming; digitaalne kujundus (Canva). • Taaskasutusmaterjalid (kork, klaas, taaskasutatav paber). DISAIN JA DISAINIPROTSESS • Eksliibrise kavandamine ja loomine • Piktogramm: idee → visand → lõplik kujundus • Praktiline disainiprotsess: lihtne tarbeese (nt kaart, plakat, silt). • Autorikaitse: viitamine, originaali austamine. • Lüllemäe kooli logo vm kooliga seotud disainiülesanne. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Eesti kunsti suurkujud (Konrad Mägi, Adamson-Eric, Eduard Wiiralt). • Traditsiooniline vs kaasaegne kunst – arutelu. • Eesti rahvakunst ja etnograafia. • Kunstiga seotud elukutsed: disainer, graafiline disainer, fotograaf. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Autoriõigus ja selle rikkumise tagajärjed. • Ringmajandus: taaskasutus- ja korduskasutuspõhimõtted kunstis.
--	---

	• Kunstiüritused ja näitused; oma tööde eksponeerimine. • Tarbijateadlikkus: disaini mõju ostuotsustele.	• Oma tööde näitusel eksponeerimise võimalused.
9. klass	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur Uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta allikakriitiliselt. Seostab visuaalkultuuri nähtusi ajastuvaim ja ühiskondlike muutustega. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Tunneb kompositsiooniskeeme; kasutab kompositsioonielemente teadlikult. • Arvestab täisfiguuri kujutamisel pea ja jalgade suurust; kujutab inimest tegevuses. • Konstrueerib aksonomeetrilisi vaateid (ruumikujundus). • Kasutab joonperspektiivi kahe koondpunktiga. Värviõpetus • Eristab pildi koloriiti ja kirjeldab seda. • Kujundab ornamenti – sh rahvusliku ornamenti. • Sümmeetria ja asümmeetria disainis. Refleksioon ja analüüs, kriitika • Uurib iseseisvalt kunstnike tausta; kasutab erinevaid allikaid kriitiliselt. • Annab põhjendatud hinnangu kunstiteosele, seostades seda ajastu ja kultuuriga.	VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur • Kaasaegne meedia: sotsiaalmeedia visuaalne keel, meme-kultuur. • Kunst avalikus ruumis: tänavakunst, installatsioon, arhitektuurne kunst. • Visuaalkultuur ja ühiskond – kriitilise analüüsi harjutused. Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted • Kompositsioonielemendid skulptuuris, arhitektuuris, disainis. • Pildiruum ja ruumilisuse edastamine (aksonomeetria, perspektiiv). • Inimene tegevuses, nägu, meeleolu. • Joonperspektiiv ühe ja kahe koondpunktiga – harjutused. • Rahvuslik ornament: sümbolid, mustrid, tänapäevane kasutus. Refleksioon ja analüüs • Iseseisvad infootsingud kunstnike kohta (raamatud, internet, muuseumid). • Kirjalik kunstianalüüs (1 teos kooliastmes). KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Lõpuprojekt: õpilane valib teema ja tehnika ise <i>Kavand → arutelu → valmistamine → esitlemine klassile.</i> • Skulptuur linnaruumis / loodusinstallatsioon. • Maal (akvarell, guašš, tempera). • Graafika: kõrg- ja sügavtrükk. • IKT: digitaalne esitus lõpuprojektist (Canva, PowerPoint).

	KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS • Kavandab ja viimistleb tervikliku lõpuprojekti (valitud tehnikas). • Rakendab enesekindlalt vähemalt kahte omandatud tehnikat. • Skulptuur linnaruumis ja looduskeskkonnas (installatsioon). • Maal: spontaanne ja kavandipõhine. • Graafika: kõrg- ja sügavtrükk. DISAIN JA DISAINIPROTSESS • Teab disaini olemust; läbib kõik disainiprotsessi etapid iseseisvalt. • Keskkonna-, toote- ja sisekujundusdisaini erisused. • Aksonomeetria; ruumikujunduse visand. • Teeb visandeid ja visualiseerib ideid. • Oskab lugeda lihtsat ehitusjoonist. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Uurib iseseisvalt kunstnike tausta; kasutab peamisi kunstimõisteid. • Eesti ja maailma kunsti suurkujud; meediakunst; tänavakunst. • Rahvakunst tänapäevases kontekstis. • Looming ja autorlus – eetilised küsimused. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Autoriõigus: looja ja tarbija vastutus. • Kunstide seosed kaasajal (ristmeediumid, interaktiivne kunst). • Rahvusvahelised kunstnikud ja globaalne visuaalkultuur. • Jätkusuutlik disain; ringmajanduse põhimõtted.	DISAIN JA DISAINIPROTSESS • Disaini liigid: keskkonna-, toote-, sisekujundus. • Praktiline disainiülesanne: reklaamsärgi kujundus / plakat / tootedisain. • Aksonomeetria: ruumikujunduse visand. • Disainiprotsess täies mahus: uurimine → idee → kavand → toode → esitus. • Autoriõiguse teemad: mida tohib kasutada, mida mitte. VISUAALKULTUUR JA KUNSTNIKUD • Eesti kunsti suurkujud: Konrad Mägi, Jaan Koort, Eduard Wiiralt, Adamson-Eric. • Meediakunst ja interaktiivne kunst. • Tänavakunst ja rahvakunst kõrvuti. • Rahvusvahelised kunstnikud (nt Andy Warhol, Banksy). • Kunstiga seotud elukutsed: kuidas saada kunstnikuks, disaineriks, illustraatoriks. KUNST JA KULTUUR ÜHISKONNAS • Autoriõiguse eetika; looja ja tarbija rollid digitaalses maailmas. • Kunstide lõimumine kaasajal (multimeedium, performance, installatsioon). • Jätkusuutlikkus: taaskasutusmaterjalid, ringmajanduspõhimõtted.
--	--	---

ÕPPEAINE NIMETUS	MUUSIKA
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Muusikaõpetuse eesmärk on kujundada õpilastes huvi muusika ja musitseerimise vastu ning toetada nende vaimset, moraalsel, esteetiliselt ja loovat arengut. Õppeaine tugineb eesti koolimuusika traditsioonidele ning kaasaegsetele pedagoogilistele põhimõtetele, pakkudes õpilastele võimalusi muusikaliste teadmiste, oskuste ja kogemuste omandamiseks. Õppetöö keskmes on aktiivne musitseerimine, mis hõlmab laulmist, pillimängu, muusikalist liikumist ja omaloomingut. Lisaks arendatakse muusika kuulamise, muusikaloo tundmise ning elementaarse noodikirja lugemise oskusi. Muusikaõpetus toetab loovat eneseväljendust, koostööoskusi, kriitilist mõtlemist ning kultuurilise identiteedi kujunemist. Õppeaine kaudu tutvutakse Eesti ja maailma muusikakultuuriga, kujundatakse muusikamaitset ning väärtustatakse ühislaulmist kui olulist rahvusliku kultuuripärandi kandjat. Muusikaõpetus loob eeldused elukestvaks muusikaharrastuseks ning rikastab õpilaste kultuurikogemust õppekäikude, kontsertide ja erinevate loovtegevuste kaudu.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I KOOLIASTE	Õpilane: 1) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest; 2) saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused; 3) kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust; 4) mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid; 5) rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmid ja pausid: 2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JOvõti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

II KOOLIASTE	Õpilane: 1) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist; 2) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises; 3) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle; 4) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides; 5) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loominguksse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid; 6) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu; 7) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse; 8) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas; 9) väärtustab loojat ja loomingu ning on teadlik autoriõigusest; 10) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältsed, rütmifiguurid ja pausid: taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).
III KOOLIASTE	Õpilane: 1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana; 2) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel; 3) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis); 4) arendab loomeideid muusikalise enes väljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel; 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;

	6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel; 7) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust; 8) tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse; 9) valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega; 10) teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsed, rütmifiguurid ja pausid: kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele; 11) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU <i>sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused</i>
1. klass	LAULMINE Õpilane: • laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas; • väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; • pöörab tähelepanu lauldava laulu sõnadele; • laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule	LAULMINE Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanonid, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega. Lauldakse I kooliastme ühislaule: Eesti hümn F.Pacius "Mu isamaa mu õnn ja rõõm", "Mu koduke" „Kevadel“, L.Wirkhaus "Tiliseb, tiliseb aisakell", "Lapsed tuppa", "Teele, tee kurekesed" Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris (kogu klassiga), ansamblis. Mitmehäälsel tajul arendamine: kaanonite laulmine, ostinato'de kaasmängude lisamine laulule. Mõtestatakse lauldava laulu

• laulab peast kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (A. Kiiss), „Kevadel“ ehk „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel) PILLIMÄNG Õpilane: • mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid <i>ostinato</i>'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; • oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi; • on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: • teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel. MUUSIKALINE LIIKUMINE • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • tajub ja tunnetab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid: rütme, rütmifiguure ja pausi, erinevaid temposid; • tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge. OMALOOMING Õpilane: • väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);	sõnu, meeleolu läbi erineva dünaamika (<i>piano, forte</i>, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane). Lauldakse meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutatakse relatiivseid helikõrgusi (astmeid). PILLIMÄNG Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris (kogu klassiga), ansamblis kui ka üksi, mille käigus harjutakse kuulma ja kuulama nii enda kui ka teiste pillimängu. Kehapill: Tutvutakse kehapilli ning selle erinevate helide ja mänguvõimalustega. Rakendatakse kehapilli lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Rütmipillid: Tutvutakse oma koolis olevate rütmipillidega. Rakendatakse rütmipille lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Plaatpillid: Tutvutakse oma koolis olevate plaatpillidega (ksülofon, kellamäng, metallofon, kõlaplaadid). Õpitakse plaatpilli pulkade õiget käeshoidmist ja õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. MUUSIKA LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus harjutakse liikuma ja tunnetama nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausiga.
---	---

• loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi. • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); • kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel. • on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: • kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI ja RA ja õpitudrütme, rütmifiguure ja pausi. • väärtustab enese ja teiste loomingut. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara; • kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit; • eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat; • on tutvunud eesti rahvapillidega ja kirjeldab neid. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: • on tutvunud muusikalise kirjaoskusega ja rakendab seda lauldes:	 Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes nende sisu ja pärimuslike traditsioonidega. Harjutatakse ühistegevustes liikumist paaris, ühiselt ringjoonel (sõõris), vooris ja viirus. OMALOOMING Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides. Improviseeritakse õpitud astmemudelitele (SO, MI, RA) tuginedes. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, <i>ostinato</i> 'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Omaloomingut luues kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi. Liikumine. Väljendatakse muusikapala karaktereid improviseeritud liikumise kaudu. Laulu meeleolule luuakse sobivad liigutused. MUUSIKA KUULAMINE Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Karakterpalu kuulates pööratakse tähelepanu muusika väljendusvahenditele (meloodia, tempo, rütm, dünaamika,).
---	--

• tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonid • teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi laulmisel. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil. • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Tutvutakse eesti rahvalaulude ja rahvapillidega. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala). Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara. Tutvutakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadega. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Tutvutakse laulu õppimist toetava muusikateooriaga, sh mõistetega: <table><tr><td>meloodia</td><td>taktijoon</td></tr><tr><td>rütm</td><td>lõpujoon</td></tr><tr><td>meetrum</td><td>taktimõõt</td></tr><tr><td>pulsilöök</td><td>2-ja 3 osaline</td></tr><tr><td></td><td>taktimõõt</td></tr><tr><td>takt</td><td>noot</td></tr></table> Tutvutakse rütmide, rütmifiguuride ja pausiga Rütmisilpide abil TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Õpitakse lugema noodist laulusõnu ning järgima rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse uusi laule noodist SO, MI ja RA astmetega. Tutvutakse erinevate noodimärkidega (kordusmärgid, esimene ja teine lõpp). Juhitakse tähelepanu laulu autoritele (helilooja ja luuletaja).	meloodia	taktijoon	rütm	lõpujoon	meetrum	taktimõõt	pulsilöök	2-ja 3 osaline		taktimõõt	takt	noot
meloodia	taktijoon												
rütm	lõpujoon												
meetrum	taktimõõt												
pulsilöök	2-ja 3 osaline												
	taktimõõt												
takt	noot												

		Kirjeldatakse õpitavate laulude vormi läbi mõistete salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. SO, MI, RA. Mudellaulud. Tutvutakse relatiivsete astmete ja nende käemärkidega. Kinnistatakse eri tessituurides eelkõige SO, MI ja RA astmetel põhinevaid astmemudeleid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja noodijoonestikule. ÕPPEKÄIGUD Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli.
2. klass	LAULMINE Õpilane: • oskab lauldes hoida loomulikku kehahoidu; • on tutvunud laulmisele omaste hingamispõhimõtetega; • laulab vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; • väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; • loeb iseseisvalt noodist laulusõnu; • laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab peast „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit); • on tutvunud laulupidude traditsiooniga;	LAULMINE Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanonid, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega. Lauldakse I kooliastme ühislaule: Eesti hümn F.Pacius “Mu isamaa mu õnn ja rõõm”, “Mu koduke” „Kevadel“, L.Wirkhaus “Tiliseb, tiliseb aisakell”, “Lapsed tuppä”, “Teele, tee kurekesed” G.Ernesaks „Rongisõit”. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris (kogu klassiga), ansamblis. Mitmehäälsuse tajumise arendamine: kaanonite laulmine, ostinato’de ja kaasmängude lisamine laulule. Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga. Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendamiseks selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (<i>piano, forte</i>, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane). Lauldakse meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutatakse relatiivseid helikõrgusi (astmeid).

	• laulab endale sobivas tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI, RA, LE, JO,(alumine) RA_I ja (alumine) SO_I (pentatoonika); PILLIMÄNG Õpilane: • mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid <i>ostinato</i>'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; • oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi; • mängib ja improviseerib plaatpillidel meloodiat, toetudes pentatoonikale; • on tutvunud väikekandle või plokkflöödi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerimisel; • teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel. MUUSIKALINE LIIKUMINE • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • tajub ja tunnetab liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pausi; • tunnetab muusika erinevaid temposid ja väljendab dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu; • arvestab liikudes enda ja teiste asukohaga ruumis;	Tutvutakse laulupidude traditsiooniga. PILLIMÄNG Õppesisu: Plaatpillidel musitseerides toetutakse pentatoonikale. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris (kogu klassiga), ansamblis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Kehapill: Kehapilli rakendatakse lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Rütmipillid: Musitseeritakse oma koolis olevatel rütmipillidel. Rakendatakse rütmipille lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Plaatpillid: Musitseeritakse oma koolis olevatel plaatpillidel. Rakendatakse plaatpille lihtsamates <i>ostinatodes</i>, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Plaatpillidel musitseerides toetutakse pentatoonikale. Väikekannel, plokkflööt. Tutvutakse väikekandle või plokkflöödi esmaste mänguvõtetega, mida rakendatakse musitseerimisel. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Muusika väljendusvahendite (tempo, dünaamika, helikõrguste) tunnetamine liikumise kaudu.
--	--	--

	- tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge teab labajalavalssi ja reilendri põhisammu. OMALOOMING Õpilane: - rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); - loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi; - improviseerib pentatoonika astmetele tuginedes; - loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); - kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel. - mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus: - kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI, RA, LE, JO RA_I SO_I - õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: - avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;	Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Tantsitakse ühiselt eesti rahvatantse (labajalg ja reinlender), kasutades tantsude põhisamme. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus. OMALOOMING Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides. Improviseeritakse tuginedes pentatoonilistele astmetele (SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RA_I ja (alumine) SO_I). Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, <i>ostinato</i>'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Omaloomingut luues kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi ning pentatoonikat. Improviseeritud liikumise kaudu väljendatakse muusikapala karakterit. Luuakse laulu meeleoluga sobivad liigutused. MUUSIKA KUULAMINE Karakterpalu kuulates pööratakse tähelepanu muusika väljendusvahenditele (meloodia, tempo, rütm, tämber, dünaamika, muusikapala ülesehitus). Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Kuulatakse eesti rahvalaule ja rahvapille. Eristatakse regilaulus ühe- ja kaherealist regiviisi. Tutvutakse erinevate eesti rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, lõõtspill, sarved, viled, torupill), neid eristatakse kuuldeliselt.
--	--	--

• kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit; • eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat; • eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: • on tutvunud muusikalise kirjaoskusega ja rakendab seda lauldes: • laulab endale sobivas tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI ja RA; • teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi laulmisel. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil. • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, ansambel, koor). Kirjeldatakse kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit kasutades õpitud oskussõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat, sh kinnistades mõisteid: <table><tr><td>meloodia</td><td>taktijoon</td></tr><tr><td>rütm</td><td>lõpujoon</td></tr><tr><td>meetrum</td><td>taktimõõt 2-3 osaline</td></tr><tr><td>pulsilöök</td><td>noot</td></tr><tr><td>takt</td><td>rütm</td></tr></table> Kinnistatakse rütme, rütmifiguure ja õpitud pause Rütmisilpide abil TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse uusi laule noodist pentatooniliste astmete abil. Arvestatakse lauldes noodimärkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.	meloodia	taktijoon	rütm	lõpujoon	meetrum	taktimõõt 2-3 osaline	pulsilöök	noot	takt	rütm
meloodia	taktijoon										
rütm	lõpujoon										
meetrum	taktimõõt 2-3 osaline										
pulsilöök	noot										
takt	rütm										

		SO, MI, RA, LE, JO, RA_I SO_I Kinnistatakse 1. klassis õpitud astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi relatiivseid astmeid. Kinnistatakse lauldes eri tessituurides eelkõige SO, MI, RA, LE, JO, RA_I ja SO_I astmetel põhinevaid astmemudeleid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO-võtme abil noodijoonestikule. ÕPPEKÄIGUD Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli.
3.klass	LAULMINE Õpilane: • laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; • väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; • laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab peast I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tuppa“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson) • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes. PILLIMÄNG Õpilane: • rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates <i>ostinato</i>’des ja/või kaasmängudes;	LAULMINE Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanonid, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega. Lauldakse I kooliastme ühislaule: Eesti hümn F.Pacius “Mu isamaa mu õnn ja rõõm”, „Uhti, uhti uhkesti, „Emakesele”. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris (kogu klassiga), ansamblis. Mitmehäälsuse taju arendamine: kaanonite laulmine, <i>ostinato</i>’de ja kaasmängude lisamine laulule. Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga. Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendamaks selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (<i>piano, forte</i>, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane). Lauldakse meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutatakse relatiivseid helikõrgusi (astmeid). Tutvutakse laulupidude traditsiooniga. PILLIMÄNG

• musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus. MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel; • teab valsi ja polka põhisammu OMALOOMING Õpilane: • rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); • kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;	Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Kehapill: Rakendatakse kehapilli lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Rütmipillid: Mängitakse oma koolis olevate rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Plaatpillid: Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Väikekannel, plokkflööt: Mängitakse väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Muusika väljendusvahendite (tempo, dünaamika, helikõrguste) tunnetamine liikumise kaudu. Tutvustatakse liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pause Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses
--	--

	• väljendab muusika meeleolu kunstitöodes; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • eristab ja iseloomustab kuuldelt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); • otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille ning kirjeldab neid. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil.	liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus. Tutvutakse valsi ja polka põhisammudega. OMALOOMING Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja <i>ostinato</i>’sid ning esitatakse neid keha-, rütm- ja plaatpillidel. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse laulu meeleoluga sobivad liigutused. MUUSIKA KUULAMINE Karakterpalu kuulates pööratakse tähelepanu muusika väljendusvahenditele (meloodia, tempo, rütm, tämber, dünaamika, muusikapala ülesehitus). Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks Gustav Ernesaks, Miina Härma, Wolfgang Amadeus Mozart, Pjotr Tšaikovski jne. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille ning kirjeldatakse neid. Eristatakse kuuldelt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, duo, duett,
--	--	---

	• kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	ansambel, koor, orkester). Eristatakse kuuldeliselt muusikažanre (marss, valss, polka). Korratakse kontserdikülastaja hea käitumistavasid. Kirjeldatakse kuulatava muusikapala meeleolu MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi ning õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI-RI-TI-RI, TAI-RI abil ning poolpaus, tervetaktpaus ning teadvustatakse neid laulmisel. Seostatakse noodipikkuste silpnimetusi noodivältustega (TA = veerandnoot jne). Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse lihtsamaid laule noodist kasutades kõiki õpitud astmeid. Laulmisel arvestatakse tuttavate ja uute noodimärkidega (sidekaar, pidekaar, süsteem). Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi mõistete salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse kaanoni laulmise põhimõtetega ja esitatakse neid.
--	---	---

		Kinnistatakse tuttavaid astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi astmeid (NA, DI, ülemine JO`). Kinnistatakse eri tessituurides kõiki põhiastmeid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO-võtme abil noodijoonestikule. Tutvutakse JO- ja RA-astmeridadega. ÕPPEKÄIGUD Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli.
4.klass	LAULMINE Õpilane: • sobivas tessituuris võimalikult puhta intonatsiooniga; • laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, • ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; • väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis/ M. Körber), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann) • osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib eakohaselt kogetut suuliselt; • rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.	LAULMINE Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes omandatud oskusi ja teadmisi. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis / M. Körber), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, arvestades hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Jätkatakse tutvumist laulupeo traditsiooniga.

	PILLIMÄNG Õpilane: • jätkab I kooliastmes omandatud pillimänguoskuste arendamisega ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes); • musitseerib plokkflöödil ja/või väikekandlil või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid; • rakendab pillimängus digivõimalusi; • seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes. MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: • tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas; • väljendab liikumise kaudu eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse; • rakendab liikumises muusikateadmisi. OMALOOMING Õpilane: • julgeb loomeideedega katsetada; • loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja	Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat. (<i>piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo</i>) ja tempot (kiire, aeglane). Õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI, (paus), TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TA-A-A- A abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivältustega (TA = veerandnoot jne). Selgitatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust. Tutvutakse 4-osalise taktimõõdu (C) ja eeltaktiga. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Seostatakse JO- ja RA-astmerida duur- ja moll-helilaadi ja kolmkõladega. Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Kinnistatakse astmemudeleid mudellaulude abil. Tutvutakse noodinimetustega (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega. Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega. Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi õpitud mõistete. Lauldakse kaanoneid. Tutvutakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormiga. PILLIMÄNG
--	--	---

	plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne); • loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat, kasutades õpitud muusika oskussõnavara; • tunneb ja eristab eesti rahvapille; • otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet; • kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; oskab nimetada oma koolis ja/või kodukohas tegutsevaid koore ja nende dirigente; • eristab kuuldeliselt pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid); analüüsib külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult; jagab kogemusi kaaslastega MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: • rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.	Musitseerimisel kasutatakse teadlikult uusi rütme ja rütmifiguure lisaks õpitutele. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Noodist mängimisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga. Rakendatakse kehapilli <i>ostinatodes</i>, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile. Mängitakse väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Seostatakse absoluutseid helikõrgusi (tähtnimetusi) kindlate asukohtadega klaviatuuril ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril (klaveril, süntesaatoril, erinevatel digitaalsetel rakendustel jne). MUUSIKALINE LIIKUMINE
--	--	---

	ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Tutvutakse liikumise kaudu uute rütmide ja rütmifiguuridega ja pausidega (TI, kaheksandikpaus, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, tervenoot, tervepaus). Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamiseks muusikapala vormi (1-, 2-, 3-osaline lihtvorm). Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus. Tantsitakse valssi ja polkat, kasutades põhisamme. OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.
--	--	---

		Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinato</i>'sid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandel ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse rütmimängudele uusi liigutusi. Tutvutakse erinevate digitaalsete rakendustega, rikastamaks omaloomingut. MUUSIKA KUULAMINE Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja esituskoosseise. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning
--	--	---

		muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult. Tutvutakse Eesti ooperiteatritega (Rahvusooper Estonia ja teater Vanemuine). Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Kinnistatakse laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI, (paus), TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TA-A-A-A abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivältustega (TA = veerandnoot jne). Selgitatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust. Tutvutakse 4-osalise taktimõõdu (C) ja eeltaktiga. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Seostatakse JO- ja RA-astmerida duur- ja mollhelilaadi ja kolmkõladega. Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Kinnistatakse astmemudeleid mudellaulude abil. Tutvutakse noodinimetustega (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega. Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega.
--	--	--

		Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi õpitud mõistete. Lauldakse kaanoneid. Tutvutakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormiga. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles
5.klass	LAULMINE Õpilane: • laulab endale sobivas tessituuris ja hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga; • laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; • väärtustab ühislaulmist, laulab II kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eesti lipp“ (E. Võrk / M. Lipp), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula) PILLIMÄNG Õpilane: • pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes); • musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandlel või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid; rakendab pillimängus digivõimalusi;	LAULMINE Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest. Jätkatakse ühe- ja kahehäälsede laulude, kaanonite ning teiste rahvaste laulude laulmist. Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis / M. Körber), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Järgitakse meloodia õiget intoneerimist, arvestades hääle isikupära ja sobiva tessituuriga. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat (<i>piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo</i>) ja tempot (kiire, aeglane). Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja

• seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga; rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes. MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: • tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas; • väljendab liikumise kaudu Eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning tantsib lihtsamaid tantse; • rakendab liikumises muusikateadmisi. OMALOOMING Õpilane: • julgeb loomeideedega katsetada; • loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja plaadpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne); • loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.	pause. Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivälistustega (TA-veerandnoot jne). Kinnistatakse taktimõõdu kahe numברי tähendust. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Eristatakse helilaade kõlaliliselt (duur ja moll). Seostatakse duur- ja moll-helilaadi helistikega (paralleelhelistikud C-a, G-e, F-d). Kinnistatakse tähtnimetusi (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Tutvustatakse erinevaid alteratsioonimärke: diees, bemoll, bekarr. # b b Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega. Lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega (helistike määramine). Teadvustatakse õpitavate laulude vorm ja kinnistatakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormi. Jätkatakse kaanonite laulmist. PILLIMÄNG Musitseerimisel kasutatakse teadlikult õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Keha-, rütmi- ja plaadpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Noodist mängimisel toetutakse absoluutsele noodisüsteemile.
---	---

	MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades; • tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi; • otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet ning tutvustab seda kaaslastele; • kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore; • eristab kuuldeliselt erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid); • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega; rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpialane: • rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust. Kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid, sidudes neid absoluutse noodisüsteemiga.	Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga. Rakendatakse kehapilli <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile. Mängitakse väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Paigutatakse absoluutseid helikõrgusi (tähtnimetusi) klaviatuurile (klaver, erinevad rakendused) ja mängitakse õpitud helistikke ja lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Tajutakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.
--	--	---

	ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamiseks muusikapala vormi (1-, 2-, 3-osaline lihtvorm). Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt sõõris (ringjoonel), vooris ja viirus. Tantsitakse erinevaid rahvatantse, kasutades nende põhisamme. OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i> ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlil ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse rütmimängudele uusi liigutusi. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega. MUUSIKA KUULAMINE Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.
--	--	---

		Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Tutvutakse rahvalaulu liikidega ja erinevate rahvatantsudega. Kuulatakse erinevaid pärimusmuusika töötusi. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning erinevaid esituskoosseise. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Tutvustatakse kodukoha ja Eesti erinevaid koore ja dirigente. Tutvustatakse erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivälistega (TA-veerandnoot jne). Kinnistatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust.
--	--	---

		Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Seostatakse duur- ja moll-helilaadi helistikega (paralleelhelistikud C-a, G-e, F-d). Kinnistatakse tähtnimetusi (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Tutvustatakse erinevaid alteratsioonimärke: diees, bemoll, bekarr # b b Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega. Lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega (helistike määramine). Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega. Teadvustatakse õpitavate laulude vorm ja kinnistatakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormi. Jätkatakse kaanonite laulmist. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles
6.klass	LAULMINE Õpilane: • laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälsid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;	LAULMINE Korratakse ja kinnistatakse 5. klassis omandatud oskusi ja teadmisi. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälsid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Mu isamaa armas” „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres". Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega.

- väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa) - osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult. PILLIMÄNG Õpilane: - süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes); - musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandlel või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi; - seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga; - rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes. MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane: - tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;	Lauldakse hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi. Osaletakse laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsitakse kogetut suuliselt ja kirjalikult. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot. Kinnistatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid. Rakendatakse lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutatakse laulu õppides relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi. Noodist lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist ning arvestatakse õpitud noodikirja märkidega. Kinnistatakse õpitud helistikke (C-a, G-e, F-d), seostades neid duur- ja moll-helilaadiga. Selgitatakse õpitavate laulude vormi. PILLIMÄNG Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga ja helistikega. Rakendatakse kehapilli <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
--	---

	• väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse; • rakendab liikumises muusikateadmisi. OMALOOMING Õpilane: • julgeb loomeideedega katsetada; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel; • loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne); • loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades; • tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;	Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades pillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Mängitakse oma koolis olevatel plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid, kinnistades absoluutset noodisüsteemi. Mängitakse väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (klaver, erinevad rakendused) ja mängitakse õpitud helistikke ja lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Tajutakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi. Teiste maade rahvatantsud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Tutvutakse valikuliselt erinevate maade rahvatantsudega, kasutades nende põhisamme. OMALOOMING
--	---	--

	• otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele; • kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore; • eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pille ja pillirühmi; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldude ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: • rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse õpitud muusikalist kirjaoskust. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge, <i>ostinato</i> `sid ning muusikapalu, mida esitatakse üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandel ja/või plokkflöödil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega. MUUSIKA KUULAMINE Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil. Uuritakse valikuliselt (nt eesti heliloojad, õpitava maa helilooja(d)) kuulatud heliteose autori loometegevust, kasutades teabe leidmiseks erinevaid infoallikaid. Tutvustatakse infot kaaslastele. Tutvutatakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver).
--	--	---

		Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatradiitsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla). Heliloojate Aleksander Kunileid, Karl August Hermann, Miina Härma, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Rene Eespere, Alo Mattiisen, Olav Ehala, Rasmus Puur, Pärt Uusberg jt loomingu näitel. Heliloojate Rudolf Tobias, Heino Eller, Eduard Tubin, Arvo Pärt, Lepo Sumera, Jaan Rääts, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kõrvits jt loomingu näitel. Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Analüüsitakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, antakse kuuldle ja nähtule hinnang ning jagatakse kogemusi kaaslastega. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamust õpitud oskussõnavara kasutades. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Rakendatakse lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutatakse laulu õppides relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi. Noodist lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist ning arvestatakse õpitud noodikirja märkidega. Kinnistatakse õpitud helistikke (C-a, G-e, F-d), seostades neid duur- ja moll-helilaadiga. Selgitatakse õpitavate laulude vormi. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles.
--	--	--

7.klass	LAULMINE Õpilane: • laulab ühe- ja/või mitmehäälsed laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; • väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu); • on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult; • kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida. PILLIMÄNG Õpilane: • mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; • musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;	LAULMINE Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Tutvutakse vaimuliku rahvalauluga. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Jää vabaks, Eesti meri“, „Mu isamaa on minu arm“, „Mul meeles veel“. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil. PILLIMÄNG Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril või ukulelel esmased mänguvõtted.
-----------------------	--	---

	- uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; - süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. MUUSIKALINE LIIKUMINE - võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; - tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; - leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt maailma rahvaste muusika või filmimuusika jm); - rakendab liikumises muusikateadmisi. OMALOOMING Õpilane: - loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; - katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; - loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);	Pillimängu kaudu tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Idamaade, Austraalia jt) muusika ja filmimuusikaga. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamiseks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo). Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. - Luuakse lihtsaid meloodiaid ja erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. - Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i> ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. - Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmistele ja oskustele.
--	--	--

	• analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; • rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane: • avastab seoseid kodukoha ja/või eesti rahvamuusika ning nende tänapäevaste tõlgendustega, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja valikuliselt teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandit: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, instrumentaalmuusika esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;	Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega, nt Ableton Live, BandLab, BeepBox, GarageBand, Musescore, Noteflight jt MUUSIKA KUULAMINE Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega). Eristatakse kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille. Tutvutakse kammeransamblite koosseisudega (klaveritrio, keelpillikvartett jt). Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandit. Luuakse seos eesti muusikas Idamaade kultuurist inspireerunud heliloojatega (nt Sven Grünberg, Peeter Vähi jt). Tutvutakse eesti vaimuliku rahvalaulu ja heliloojatega, kes on oma loomingus kasutanud vaimulikke rahvaviise (Cyrillus Kreek, Tõnu Kõrvits jt) ning heliloojatega, kes on loonud vaimulikku muusikat (Rudolf Tobias, Arvo Pärt, Urmas Sisask jt). Pärimusmuusika mõiste, artistid ja ansamblid, festivalid, õppimisvõimalused. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning
--	--	---

	- tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega; - seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; - järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: - kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: - arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara. MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältsed, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süntkoop ja triool kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles.
8.klass	LAULMINE Õpilane: - laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; - laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;	LAULMINE Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“, „Eestlane olen ja eestlaseks jään“, „Laul Põhjamaast“, „Oma laulu ei leia ma üles“. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.

- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal); - on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult; - kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida. PILLIMÄNG Õpilane: - mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, katsetab digivõimalusi pillimängus; - musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; - uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; - süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides. MUUSIKALINE LIIKUMINE	Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil. PILLIMÄNG Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril või ukulelel esmased mänguvõtted. Tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Leitakse ansamblimängu harrastamise võimalusi õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rokkmuusika vastu. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo).
---	---

	• võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, hip-hop, rahvaste muusika jm); • rakendab liikumises muusikateadmisi OMALOOMING Õpilane: • loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalset keskkonda kasutades; • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust. MUUSIKA KUULAMINE Õpilane:	Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. Tantsitakse Ladina-Ameerika tantse (nt rumba, samba jt) kasutades nende põhisamme ning väljendatakse end erinevates tantsustiilides (nt rokk, hip-hop jt). OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. • Luuakse lihtsaid meloodiaid ja erinevaid muusikast lähtuvaid tekste • Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i> ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandlil, plokkflöödil, kitarril või ukulelil esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. • Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmistele ja oskustele. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega, nt Ableton Live, BandLab, BeepBox, GarageBand, Musescore, Noteflight jt. MUUSIKA KUULAMINE
--	--	--

	• uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • võrdleb ja eristab rokk- ja popmuusika stiile ning esituskooresse, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust; • tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskcondades.	Autorid ja artistid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega). Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega. Muusikatööstus. Tutvutakse muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis). Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat. Rokk- ja popmuusika sünn ja areng. Levimuusika Eestis. Kuulatakse ja võrreldakse rokk- ja popmuusika stiile, luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis. Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
--	--	--

	MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandiktaktimõõdu tähendust ning arves neid musitseerides. Mõistab helistike C-a, G-e, F-d (repertuaarist tulenevalt D-h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides. Teab bassivõtme tähendust ning rakendab sed musitseerides repertuaarist tulevenalt. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	MUUSIKLINE KIRJAOSKUS Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältused, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süntkoop ja triool kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles.
9.klass	LAULMINE Õpilane: • laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; tähelepanu häälehoiul ja häälemurdel. • arvestab esitava muusikapala stiili. Laulab ea ja teemakohaseid ühe- ja kahekäälseid laule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. • väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen),	LAULMINE Laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades. Laulab koolikooris õpetaja valikul ja/või erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust. - Oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule. Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid). Kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi (laulmisel). PILLIMÄNG

„Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal); „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre); • kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida. PILLIMÄNG • kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi. • mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; • musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. MUUSIKALINE LIIKUMINE Õpilane:	Õpilane kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinatodes. Vastavalt õpilase arengule ning huvile õpib esmaseid lihtsamaid mänguvõtteid kas väikekandlel, kitarril, ukulele, akordionil või klaveril. Lähtub absoluutsetest helikõrgustest pillimängus. Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga pillimängu kaudu. MUUSIKALINE LIIKUMINE Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo). Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile. OMALOOMING Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline
---	--

• võrdleb eri maade (Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika) rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm); • rakendab liikumises muusikateadmisi. OMALOOMING Õpilane: • loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; • rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.	liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. • Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. • Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i> ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandel, plokkflöödil, kitarril või ukulelil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid. • Muusikaloo illustreerimiseks kasutatakse liikumist vastavalt õpetaja teadmistele ja oskustele. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakendustega. MUUSIKA KUULAMINE Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretide ja artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega). Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega. Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga,
---	--

	MUUSIKA KUULAMINE • uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust; • teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.	häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike. Maailma rahvaste muusika: Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat. Muusikateater: ooper, operett, muusikal, ballett. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis. Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse (lauldakse) olulisemate maailma ja eesti filmimuusikaheliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut. Kontsert. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
--	---	--

	MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Õpilane: Muusika väljendusvahendid ja nende kasutamine. Mõistab oskussõnade tähendust: Sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused; ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel, rondo, variatsioon; pop- ja rokkmuusika, džässmuusika, süvamuusika. ÕPPEKÄIGUD Õpilane: • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	MUUSIKALINE KIRJAOSKUS Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältsed, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süngoop ja triool kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud C–a, G–e, F–d ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud D–h; rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele. ÕPPEKÄIGUD Huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles.
--	--	--